

ILSE VASTGOED

CULTUURHISTORISCH ADVIES NIEUWE DIJK 1 TE OSSENDRECHT

ILSE VASTGOED

CULTUURHISTORISCH ADVIES NIEUWE DIJK 1 OSSENDRECHT

Inhoud

1.	INLEIDING	3
1.1.	Aanleiding	3
1.2.	Methodiek	4
1.3.	Situatie	5
1.4.	Leeswijzer	5
2.	AANWEZIGE CULTUURHISTORISCHE WAARDEN	6
2.1.	Ossendrecht	6
2.1.1.	Algemeen	6
2.1.2.	Geschiedenis van Ossendrecht	6
2.2.	Beschrijving en bouwgeschiedenis van Nieuwe Dijk 1	6
2.2.1.	Algemeen	6
2.2.2.	Schuur Nieuwe Dijk 1 - exterieur	10
2.2.3.	Nieuwe Dijk 1 - interieur	12
3.	WAARDERING	13
3.1.	Methodiek	13
3.2.	Waardering	13
3.3.	Overzicht waardering	13
4.	PERSPECTIEF	15
Bijlage 1	Geraadpleegde bronnen	16

ILSE VASTGOED

CULTUURHISTORISCH ADVIES NIEUWE DIJK 1 OSSENDRECHT

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

De initiatiefnemers zijn de eigenaren van het agrarisch bedrijf met twee bedrijfswoningen aan de Nieuwe Dijk 1 en 2 in Ossendrecht. Zij hebben bij de gemeente Woensdrecht een aanvraag ingediend om de bestemming van het bedrijf te wijzigen van agrarisch naar wonen. Het concept-wijzigingsplan wordt momenteel opgesteld. Daartoe bevat het bestemmingsplan de mogelijkheden (wijzigingsbevoegdheid artikel 3.9.11 van de Regels van het bestemmingsplan 'Buitengebied', geconsolideerde versie 2019). De regels bevatten onder meer de navolgende bepalingen:

- 'g. *de voormalige bedrijfsgebouwen moeten worden afgebroken tot een oppervlakte welke per woning maximaal is toegestaan, te weten 100 m²;*
- h. *ten aanzien van de sloop van het op het moment van de ter visie legging van het ontwerpbestemmingsplan aanwezige surplus aan vrijstaande (bij)gebouwen gelden de volgende regels:*
 - 1. *het maximaal toegestane oppervlak aan bijgebouwen van 100 m² worden verhoogd mits de (bedrijf)bebouwing welke niet noodzakelijk is voor de bedrijfsvoering wordt gesloopt. De verhoging bedraagt 50 procent van het te slopen surplus aan bebouwing. Het maximaal toegestane oppervlak van bijgebouwen mag na afbraak niet meer bedragen dan 200 m²;*
 - 2. *de totale toegestane oppervlakte bijgebouwen wordt met een maatvoeringsaanduiding vastgelegd;*
 - 3. *er dient sprake te zijn van een goede landschappelijke inpassing van de nieuwe bijgebouwen;*
 - 4. *cultuurhistorische waardevolle objecten mogen niet worden gesloopt;*

De meeste bijgebouwen bij de voormalige boerderij zullen gesloopt worden, zodat er een oppervlakte van 200 m² aan bijgebouwen aanwezig mag blijven. Een oude schuur bij de bedrijfswoning Nieuwe Dijk 1 heeft een oppervlakte van ca. 550 m² en zou dus volgens bovenstaande regels grotendeels gesloopt moeten worden voordat de agrarische bestemming in een woonbestemming gewijzigd kan worden.

De initiatiefnemers en hun adviseur sluiten niet uit dat de schuur een cultuurhistorisch waardevol object is, ondanks het feit dat dit object niet op de rijks- of gemeentelijke monumentenlijst opgenomen is. Zij hebben Cuijpers Advies gevraagd een onderzoek in te stellen naar de cultuurhistorische waarde van dit object.

1.2. Methodiek

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft richtlijnen opgesteld waaraan het verplichte onderzoek bij het opstellen van bestemmingsplannen moet voldoen.¹ De hiernavolgende cultuurhistorische rapportage voldoet aan die richtlijnen. Het gepleegde onderzoek is verder geheel overeenkomstig de desbetreffende richtlijnen van de Rijksdienst voor het cultureel erfgoed² en de Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek³ uitgevoerd en het navolgende advies is opgesteld door een ter zake kundig persoon, te weten ir. J.J. Cuijpers, architect, stedenbouwkundige en erfgoed-specialist. In genoemde richtlijnen is aangegeven dat het onderzoek een inventarisatie, een waardering en een beschrijving van het perspectief moet omvatten. De navolgende werkzaamheden zijn verricht om vorm te geven aan het onderzoek:

1. Analyse historische kaarten, met name de Topografische manuscriptkaart 1836-42 en het kadastraal minuutplan 1832;
2. Archiefonderzoek - digitaal toegankelijke inventarissen; vooralsnog zijn alleen digitaal toegankelijke inventarissen van het regionaal archief (West-Brabants Archief) onderzocht. Er is geen onderzoek in het streekarchief en het BHIC verricht.
3. Literatuuronderzoek in het algemeen.
4. Onderzoek ter plaatse.

Figuur 1 -Voorgevel van de landbouwschuur.

¹Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: Cultuurhistorisch onderzoek in de vormgeving van de ruimtelijke ordening - Aanwijzingen en aanbevelingen, Amersfoort, 2013.

²Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: Cultuurhistorisch onderzoek in de vormgeving van de ruimtelijke ordening, versie 6 zoals verzonden aan de Tweede Kamer, februari 2013.

³RCE e.a., 2009.

1.3. Situatie

Het onderzoeksobject is gelegen in het buitengebied van de kern Ossendrecht in de gemeente Woensdrecht, aan de weg genaamd Nieuwe Dijk.

Figuur 2 - Topografische situatie 2021 - de locatie is gesitueerd binnen de rode cirkel.

1.4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de aanwezige cultuurhistorische waarden kort uiteengezet en is de huidige toestand in het gebied nader beschreven. In hoofdstuk 3 is de waardering van de relict en het complex waar ze deel van uitmaken opgenomen. In hoofdstuk 4 is het perspectief van de geconstateerde waarden in relatie tot de aangevraagde bestemmingsverandering weergegeven.

2. AANWEZIGE CULTUURHISTORISCHE WAARDEN

2.1. Ossendrecht

2.1.1. Algemeen

Het dorp Ossendrecht ligt op de steilrand van de Brabantse Wal, waardoor zich in het dorp hoogteverschillen tot 10 meter voordoen. Onmiddellijk ten oosten van het dorp neemt de hoogte toe tot 22 meter boven NAP. Ten westen van het dorp ligt een uitgebreid poldergebied dat op een hoogte van 1 tot 2 m + NAP ligt.

De Nieuwe Dijk is een polderdijk om een van de deelpolders die in de loop der eeuwen ten westen van Ossendrecht zijn ingepolderd.

2.1.2. Geschiedenis van Ossendrecht

Ossendrecht heette in 821 *Osne*. Deze naam is waarschijnlijk afgeleid van een persoonsnaam. De latere toevoeging '*drecht*' duidt op de aanwezigheid van een vaarwater.⁴ Anderen houden het erop dat Ossendrecht een samenstelling is van '*ossen*', meervoud van '*os*' = rund en '*drecht*'= veer of waterloop.⁵ Weer anderen houden het erop dat Ossendrecht een verbastering is van *Ussendrecht*. Met '*Usse*' zouden duinen langs de Schelde bedoeld zijn en een '*drecht*' een doorwaadbare plaats.⁶

De hertog van Brabant schonk in 1213 het gebied van Ossendrecht aan de heer van Breda. Deze leende het gebied later weer uit. De zeggenschap werd uiteindelijk in tweeën gesplitst, waarbij twee heren ieder evenveel zeggenschap hadden. In 1503 kocht de heer van Bergen op Zoom één deel. Pas in 1761 kocht de markies van Bergen op Zoom ook het tweede deel, waardoor de deling werd opgeheven.

Het ontstaan van het polderlandschap hangt ten nauwste samen met de ontwikkeling van de hoger gelegen delen. De vondsten van Merovingisch en Karolingisch aardewerk in Bergenop Zoom en Woensdrecht duiden op een zekere bewoning in de 8^e of 9^e eeuw. De bevolking heeft het land rondom langzamerhand in cultuur gebracht door akkers aan te leggen, door het te laten begrazen door schapen en ander vee, door ontbossing, turfwinning en niet in het minst door de inpoldering van de schorren en slikken langs de Schelde. Deze bedijkingen begonnen tegen het einde van de 12^e eeuw. Tot halverwege de 20^e eeuw bleef Ossendrecht een overwegend agrarisch dorp.

2.2. Beschrijving en bouwgeschiedenis van Nieuwe Dijk 1

2.2.1. Algemeen

Inpolderingsgeschiedenis

De voormalige boerderij Nieuwe Dijk 1 is gelegen in de Nieuwe Zuidpolder. Dit is een opvolger van de polder Het Zuidland. In 1264 droeg Gilbertus gezegd van Campenhout zijn tiende in de parochie van Bergen op Zoom over aan het klooster van St. Bernaards aan de Schelde ten zuiden van Antwerpen. Uit een oorkonde uit 1298 werd een deel van het moer genaamd "Zuetpoldere of Syijtlandt" geruild tegen andere gronden. Het blijkt dat hier het gebied van de tegenwoordige Zuidpolder mee bedoeld wordt. Door de stormvloed van het jaar 1570 werden de polders in deze omgeving vernield en het gebied werd overstroomd. Door de Tachtigjarige Oorlog was er geen geld en bestuurlijke stabiliteit voor het herstel van de dijken en daardoor bleef het gebied 'gemeen met de zee'. Pas na de Vrede van Munster (1648) kreeg men de gelegenheid om een overzicht te krijgen van de verwaarlozingen van het gebied en herbedijkingen tot stand te brengen.⁷

⁴Groenendijk (2000), p. 291.

⁵Van Berkel en Samplonius (2006), p. 345.

⁶<https://nl.wikipedia.org/wiki/Ossendrecht>

⁷Van der Heijden (1996), p. 9-10.

Geleidelijk werd de omgeving na 1685 opnieuw ingepolderd. De Nieuwe Zuidpolder onder Ossendrecht werd in 1743 ingepolderd.

Figuur 3 - De Nieuwen Zuidpolder in 1875. De Vijdtpolder ten westen van de Nieuwe Zuidpolder is in 1860 drooggelegd. De Nieuwe Dijk verloor toen zijn primaire waterkerende functie. Het studiegebied is in de rode cirkel gelegen.

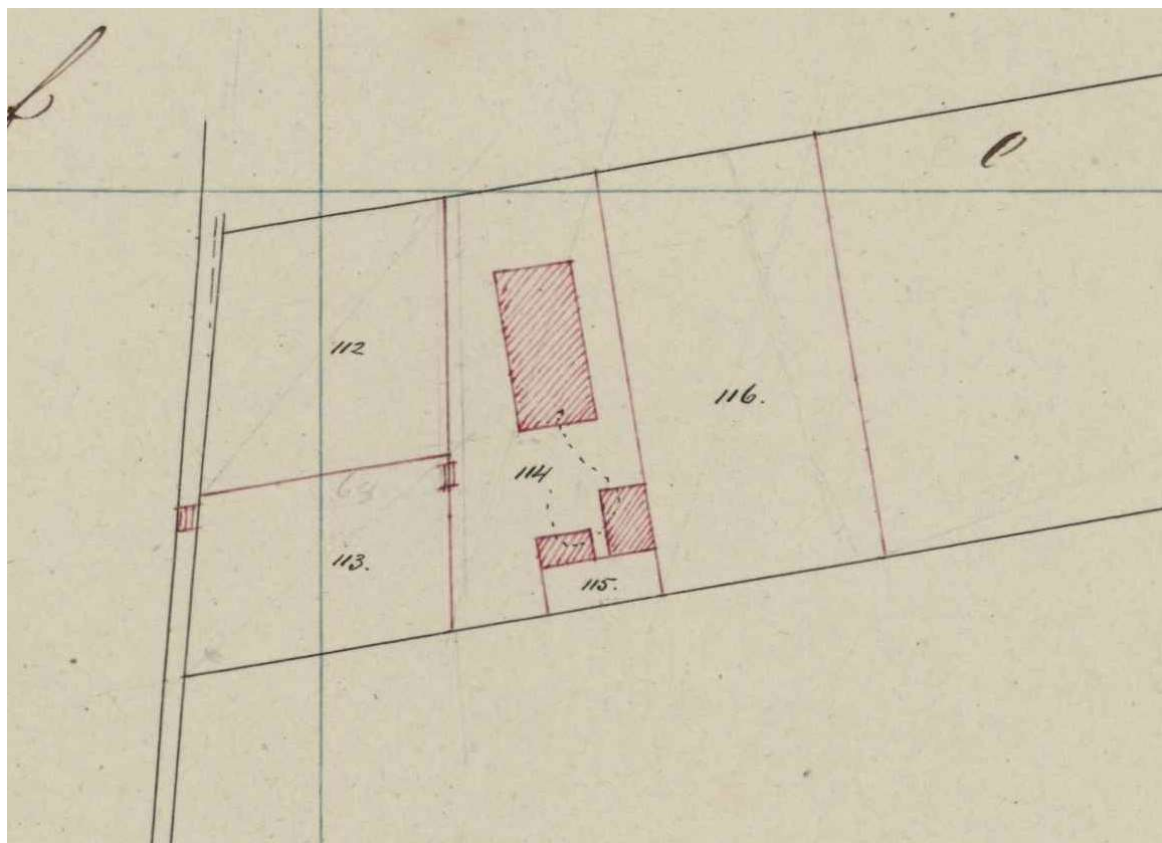
Inrichting van De Nieuwen Zuidpolder

Na de aanleg van de polder werd er slechts één boerderij gerealiseerd, het huidige Nieuwe Dijk 3. Van daaruit werd de hele polder geëxploiteerd. Pas omstreeks 1875 werd een tweede boerderij gebouwd, het huidige Nieuwe Dijk 1, het onderzoeksgebied.

De sluis van de Nieuwe Zuidpolder werd ongeveer ter hoogte van Nieuwe Dijk 1 gelegd. Via die sluis werd de polder ontwaterd. Dat gebeurde door getijdewerking. Destijds lag de polder in open verbinding met de Westerschelde, waar eb en vloed werkzaam zijn. Bij eb stond de sluis open en kon het regenwater uit de polder weglopen. Bij vloed sloot de sluisdeur zich automatisch, waardoor het buitenwater buitengesloten werd. Eventueel regenwater kon dan niet weg en verzamelde zich op lageregelegen percelen.

Bouwgeschiedenis Nieuwe Dijk 1

In of vlak voor 1874 is op een van de landbouwpercelen van de Nieuwe Zuidpolder een nieuwe boerderij gesticht. Blijkens de kadastrale inmeting van dat jaar (Figuur 4) betrof dat het woonhuis, een daarbij behorende bijgebouwtje en de tegenwoordige schuur. Het bijgebouwtje is inmiddels afgebroken, maar de woning en de schuur zijn beide nog aanwezig. De kadastrale inmeting vond in het algemeen vlak na de realisatie van het gebouw plaats. Nu de kadastrale hulpkaart in juni 1874 is opgesteld, kan ervan uitgegaan worden dat het gebouw vlak daarvóór is opgericht.

Figuur 4 - Inmeting van de nieuwe boerderij, Kadastrale hulpaart Gemeente Ossendrecht Sectie G, juli 1874

In 1939 was de schuur volgens mededeling van de huidige eigenaar zodanig onderkomen, dat het dak en een deel van de muren instortten. De eigenaar vroeg daarop een bouwvergunning aan voor het herstellen.

Figuur 5 - Bouwtekening voor het gedeeltelijk opbouwen van de landbouwschuur, 1939.

Tussen 1874 en 1939 is aan de voorgevel van de schuur een 'machinehok' aangebouwd en aan de zijkant een aanhang gebouwd, oorspronkelijk bedoeld als wagenopstelplaats. Tegenwoordig is het voorste deel ervan als garage in gebruik.

Figuur 6 - (Links) Veldwerktekening 1943; de rood omljnde delen zijn toen voor het eerst opgemeten, maar waren blijkens de bouwaanvraag van 1939 wel al aanwezig. (Rechts) De agrarische bedrijfswoning die losstaat van de grote landbouwschuur. De woning is aan de voorzijde sterk veranderd, maar in het interieur en aan de achterzijde zijn nog diverse historische elementen bewaard gebleven.

Figuur 7 - Rechts is de voormalige bedrijfswoning zichtbaar met sterk veranderde voorgevel en serre; links de landbouwschuur met machinehok aan de voorzijde; de moderne landbouwschuur in het midden zal afgebroken worden.

2.2.2. Schuur Nieuwe Dijk 1 - exterieur

Nieuwe Dijk 1 is een boerderij uit de tweede helft van de 19e eeuw. Het gebouw bezit kenmerken van het streekgebonden type van die tijd: het woonhuis stond apart van de grote landbouwschuur, die de kenmerken van een Vlaamse schuur had. Zo'n schuur was driebeukig, met een relatief hoge kap. Aan de voor- en meestal ook in de achtergevel was een grote poort, waardoor de (hooi)wagens naar binnen gereden konden worden en de opslag onder de kap kon worden bereikt. In de polders was er oorspronkelijk alleen sprake van akkerbouw. Wei- en hooilanden waren er alleen voor de paarden. Het muurwerk van de landbouwschuur is opgetrokken als steensmuur in kruisverband. Veel van het voegwerk is verdwenen.

Voorgevel

De voorgevel van de landbouwschuur is naar de bedrijfswoning gericht. De indeling van de voorgevel is nog exact hetzelfde als de bouwaanvraag uit 1939. Opvallend zijn vooral de beide rechthoekige raampjes boven de toegangdeur en in de topgevel, waarvan de indeling enigszins aan de Amsterdamse School doet denken. Rechts vooraan is een uitbouw die oorspronkelijk bedoeld was als 'machinehok'. Wanneer dit gedeelte aangebouwd is, is niet bekend. Op de kadastrale tekening uit omstreeks 1874 is dit nog niet aangegeven, maar op de bouwtekening uit 1939 is het aangegeven als 'bestaand machinehok'.

Figuur 8 - Voorgevel van de voormalige landbouwschuur Nieuwe Dijk 1 met rechts het 'machinehok'.

Linker zijgevel

De linker zijgevel is de gevel van de afdak, die overigens vóór 1939 al aanwezig was. Deze gevel bevat enkele gietijzeren boogvenstertjes

Figuur 9 - (links) Voorgevel en linker zijgevel (ged.); (rechts) gietijzeren boogvenstertje.

Achtergevel

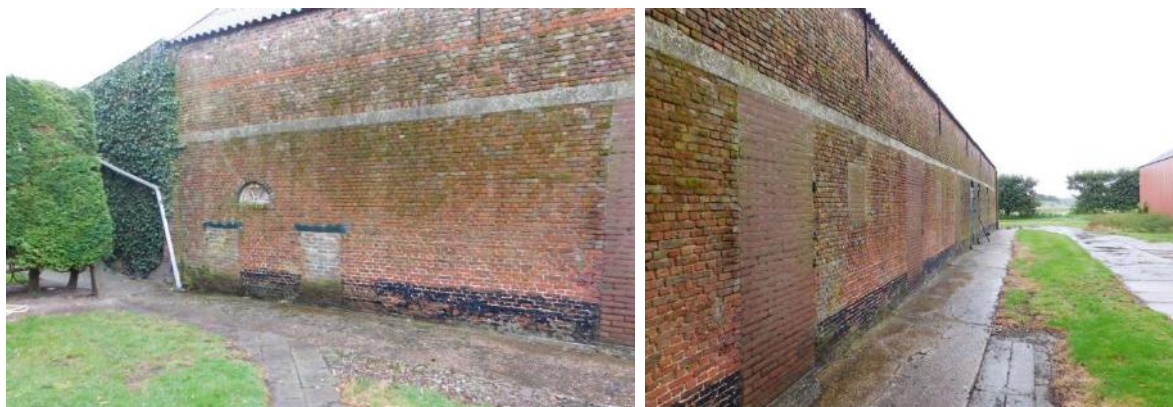
De achtergevel heeft ruwweg dezelfde opbouw als de voorgevel. Ook hier weer het rechthoekige raampje in de topgevel.

Figuur 10 - Achtergevel landbouwschuur Nieuwe Dijk 1.

Rechter zijgevel

De rechter zijgevel bevat de meeste bouwsporen. Zo zijn er sporen van dichtgezette toegangsdeuren, varkensdeurtjes, een geteerde spatrand. Opvallend is de gewapend betonnen lateibalk over de gehele lengte van de muur.

Figuur 11 - Rechter zijgevel van de landbouwschuur Nieuwe Dijk 1 (gedeeltelijk). Deze gevel bevat diverse bouwsporen. Zo zijn er twee dichtgezette varkensdeurtjes te zien en restanten van een (geteerde) spatrand.

Dak

Het dak van de schuur is gedekt met (niet-asbesthoudende) golfplaten. Deze zijn niet origineel. Waarschijnlijk was de schuur oorspronkelijk gedekt met pannen. In 1939 waren deze al vervangen door (toen nog asbesthoudende) golfplaten.

2.2.3. Nieuwe Dijk 1 - interieur

De houten draagconstructie van het dak, bestaande uit 6 spanten, is nog grotendeels aanwezig. De gebintstijlen rusten op gemetselde poeren. De ankerbalken (horizontale balken) zijn zeker ouder dan 1939 (gedeeltelijk hergebruikt). Sommige onderdelen lijken ouder dan 1875. Het is niet uitgesloten dat elementen uit een of meerdere oudere gebintconstructies hergebruikt zijn. De landbouwschuur is ingedeeld met (halfsteens) muurtjes, waardoor een totaaloverzicht door de schuur ontbreekt.

Figuur 12 - houten gebintstijl op gemetselde poer.

Figuur 13 - Gebintbalk - de rechthoekige gaten bewijzen dat deze balk is hergebruikt

3. WAARDERING

3.1. Methodiek

Bij de waardenstelling van het gebouwcomplex is aangesloten op de benadering die de RCE in de Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek⁸ en andere publicaties heeft gekozen

3.2. Waardering

In het navolgende worden de afzonderlijke criteria die in de waardering aan de orde dienen te komen voor het gebouw afzonderlijk besproken. In de volgende paragraaf wordt een samenvatting/overzicht van de waardering weergegeven. Het object is de landbouwschuur uit ±1874.

Algemene historische waarden (gerelateerd aan maatschappelijke ontwikkelingen)

- Belang van het object als uitdrukking van (een) culturele, sociaal-economische en/of geestelijke ontwikkeling(en).

Het complex is een voorbeeld van een landbouwschuur bij een boerderij met akkerbouwbedrijf uit de negentiende eeuw die in het tweede kwart van de twintigste anders werd ingedeeld. De schuur hoort bij een agrarisch complex volgens de streekeigen opzet met los woonhuis en Vlaamse schuur.

Ensemblewaarden (samenhang) en stedenbouwkundige waarden

- Belang van het object/complex als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig van betekenis is.

De landbouwschuur vormt een onderdeel van een historisch stedenbouwkundig ensemble, bestaande uit een originele boerenwoning met de daarbij behorende grote schuur, overeenkomstig de streekeigen boerderijvorm in het kleigedeelte van West-Brabant. De boerderij past goed in de historische structuur van het gebied.

Architectuurhistorische waarden

- Belang van het object/complex voor de geschiedenis van de architectuur.
Het object is een voorbeeld van traditionele agrarische bedrijfsbebouwing uit de tweede helft van de negentiende eeuw. In het bestaande object zijn nog volop overblijfselen van het oorspronkelijke gebouw aanwezig, waaronder bouwsporen uit de periode van het bouwjaar (omstreeks 1874) en de tijd van een ingrijpende interne verbouwing (1939).
- Belang van het object/complex voor het oeuvre van een bouwmeester of architect.
Dit aspect is niet nader onderzocht, maar lijkt op het eerste gezicht niet aan de orde.

Bouwhistorische waarden

- Belang van het object/complex voor de geschiedenis van de bouwtechniek.
Het gebouw is een duidelijk voorbeeld van de ontwikkeling van de boerderijbouw; verschillende bouwfasen zijn nog afleesbaar in het exterieur.

3.3. Overzicht waardering

In de vorige paragraaf is per onderdeel aangegeven welke kenmerken en waarden in het gebouwcomplex aanwezig zijn. Let wel: het gaat hier uitsluitend om de cultuurhistorische waardering, niet om schoonheid of landschappelijke waarde.

⁸RCE e.a., 2009.

Samenvattend kan gesteld worden dat we hier te maken hebben met een gebouw dat een voorbeeld is van een agrarisch gebouw op het Brabantse platteland uit de tweede helft van de negentiende eeuw.

Tabel 1 - Cultuurhistorische waardering landbouwschuur Nieuwe Dijk 1 Ossendrecht		
(sub)criteria	Beoordeling	Opmerkingen
Algemene historische waarden (gerelateerd aan maatschappelijke ontwikkelingen)	<i>De voormalige landbouwschuur is een voorbeeld van een schuur bij een boerderij met akkerbouwbedrijf uit de negentiende eeuw. Een gedeelte is gebouwd omstreeks 1874.</i>	
Ensemblewaarden (samenhang) en stedenbouwkundige waarden	<i>De landbouwschuur vormt een historisch stedenbouwkundig ensemble met het aparte woonhuis; dat woonhuis is aan de voorzijde sterk aangetast door een recente verbouwing, maar heeft intern en aan de achterzijde nog duidelijke historische waarde. Het ensemble heeft duidelijk historische waarde als voorbeeld van een streekeigen boerderijvorm. De boerderij past goed in de historische structuur van het gebied.</i>	
Architectuurhistorische waarden	<i>De landbouwschuur is een voorbeeld van traditionele agrarische bedrijfsbebouwing uit de tweede helft van de negentiende eeuw. In het bestaande object zijn nog volop overblijfselen van het oorspronkelijke gebouw aanwezig, waaronder bouwsporen uit de periode tussen het bouwjaar (omstreeks 1874) en de tegenwoordige tijd. In de rechter buitengevel zijn verschillende bouwsporen aanwezig.</i>	
Bouwhistorische waarden Belang van het object/complex voor de geschiedenis van de bouwtechniek, de afleesbaarheid van de bouwgeschiedenis (historische gelaagdheid) of wegens het materiaalgebruik.	<i>Het gebouw is een duidelijk voorbeeld van de ontwikkeling van de boerderijbouw; de oorspronkelijke opzet van de boerderij is nog afleesbaar.</i>	
Waarden vanuit de gebruikshistorie (gerelateerd aan het object van onderzoek)	<i>Het gebouw is een onderdeel van een historisch boerderijcomplex dat redelijk zuiver bewaard is gebleven.</i>	
Belevingswaarde	<i>De boerderij heeft enige belevingswaarde door zijn ligging, traditionele vormgeving en bescheiden plaats in het landschap.</i>	

4. PERSPECTIEF

In dit hoofdstuk wordt beoordeeld wat het toekomstperspectief van de cultuurhistorische waarden zal zijn, als gevolg van de beoogde bestemmingsverandering.

Volgens de regels van het geldende bestemmingsplan mag een bijgebouw met cultuurhistorische waarde niet afgebroken worden.

In het vorige hoofdstuk is omstandig uitgelegd dat de bedoelde landbouwschuur cultuurhistorisch waardevol is.

Behoud van de landbouwschuur is daarom gewenst. Daarbij moet wel aangetekend worden dat de schuur op onderdelen groot onderhoud vereist. Daarbij moeten de belangrijke cultuurhistorische waarden behouden worden:

- de hoofdvorm van het gebouw: een langwerpige bouwmassa van 1 laag onder zadeldak;
- de raampjes in het voormalige bedrijfsdeel, herkenbaar als stalraampjes;
- de houten spanten, met alle bouwsporen en oude materialen.

's-Hertogenbosch, oktober/november 2022
Ir. J.J. Cuijpers

ILSE VASTGOED

CULTUURHISTORISCH ADVIES NIEUWE DIJK 1 TE OSSENDRECHT

BIJLAGE 1: Geraadpleegde bronnen

Berkel, G. van en K. Samplonius (2006): Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie, Het Spectrum.

Groenedijk, T. (2000): Nederlandse plaatsnamen, Hoogeveen, 2000.

Heijden, G.W.G. van der (1996): Inventaris van de archieven van de opgeven polder Waterschappen en samenwerkingsverbanden, opgegaan in het Waterschap de Agger (Het oud-archief van De Agger) (1545-1988), Inventaris van het archief van het waterschap De Zuidpolder onder Ossendrecht (1740-1988), Waterschap de Agger, Hoogerheide.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Stichting Bouwhistorie Nederland, Vereniging Nederlandse Gemeenten, Atelier Rijksbouwmeester en Rijksgebouwendienst (2009): Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek - lezen en analyseren van cultuurhistorisch erfgoed, Amersfoort, 2009.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (2013): Cultuurhistorisch onderzoek in de vormgeving van de ruimtelijke ordening, versie 6 zoals verzonden aan de Tweede Kamer, februari 2013.

Stichting Historisch Boerderij-onderzoek: De benaming van houtverbindingen en constructieve houten elementen bij oude boerderijen, Arnhem, 1982.

Topographische en Militaire kaart van het Koninkrijk der Nederlanden, schaal 1:50.000, blad 19, verkend 1857-1858.

Uitgeverij Nieuwland: Historische Atlas Noord-Brabant, 1:25.000, 1836-1843. Tilburg, 2008.

ILSE VASTGOED**CULTUURHISTORISCH RAPPORT NIEUWE DIJK 1 TE NIEUWE DIJK****COLOFON****Opdrachtgever**

Naam : ILSE VASTGOED
 Contactpersoon : Ilse Hendrikxs
 Adres : Onze Lieve Vrouwe ter Duinenlaan 133
 PC + plaats : 4641 HD Ossendrecht
 Tel. : 0164-652823
 Mail : info@ILSEVASTGOED.nl

Bevoegd gezag erfgoed

Naam : GEMEENTE WOENS DreCHT
 Contactpersoon :
 Adres : Postbus 24
 PC + plaats : 4630 AA Hoogerheide
 Tel. : 140164
 Mail : gemeente@woensdrecht.nl

Uitvoerend bureau

Naam : Cuijpers Advies
 Auteur : ir. J.J. Cuijpers
 Adres : Gouverneur Hultmanstraat 2
 PC + plaats : 5224 CJ 's-Hertogenbosch
 Tel. : 06 - 5146 1115
 Mail : info@posd.eu
 Website : www.posd.eu
 Projectnummer : 47011

Versietabel				
versie	datum	Inhoud	status	validatie
1-1	24 10 2022	concept	concept	JC
1-2	17 11 2022	Tekstuele correcties	rapport	JC
1-3	17 11 2022	Tekstuele correctie	rapport	JC